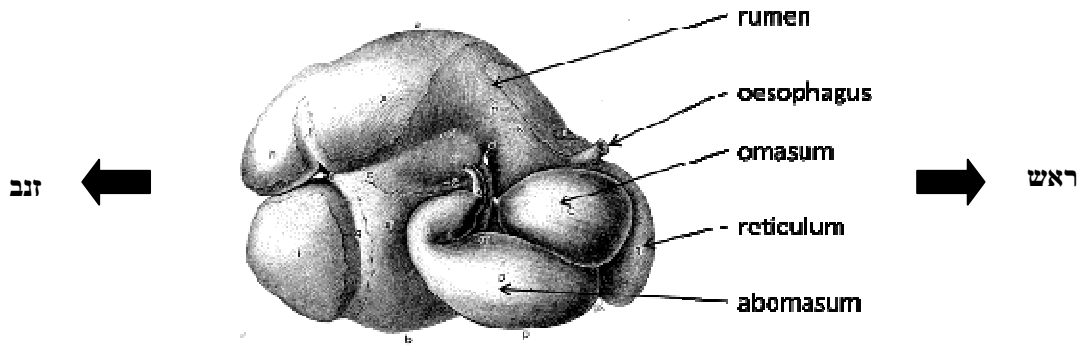

היסט קיבה = Displaced Abomasum (DA)

ד"ר טל שני

מערכת העיכול הקדמית במע"ג כוללת 4 מדורים;

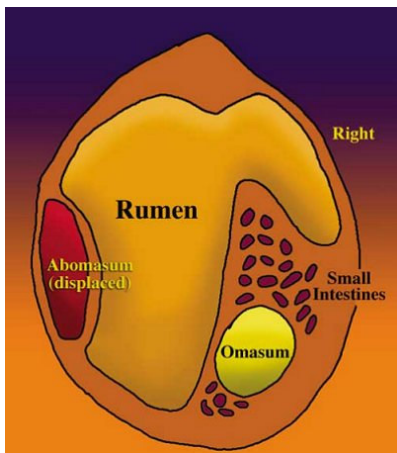
1. כרס = Rumen
2. קיבת הכוסות = Reticulum
3. קיבת העלעלים = Omasum
4. הקיבה האמיתית = Abomasum

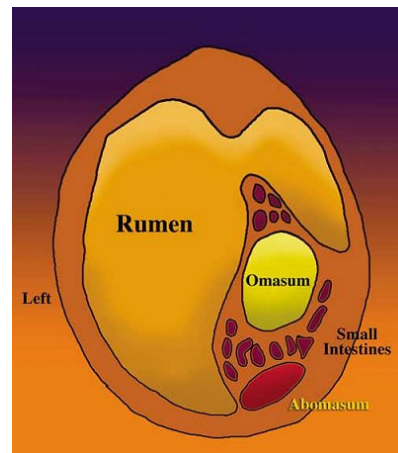
בתרשים נראה כל חלק במערכת כאשר הוא נמצא במקומו הטבעי. המבט הוא מצד ימין של הפרה.

הקיבה האמיתית abomasum תלויה בחופשיות ועלולה לזוז ממקומה הנורמלי (בצד התחתון הימני של חלל הבטן) שמאלה או ימינה.

היסט לשמאל נוצר כאשר הקיבה המורחבת אשר מלאה בגז נעה שמאלה בצמוד לקיר הגוף ונדחקת בין קיר הגוף והכרס. ככל שמצטבר יותר גז הקיבה עולה גבוה יותר. בתרשים הבא מתואר התהליך בחתך רחב בגוף הפרה.

היסט קיבה = הקיבה האמיתית "נדדה" תחת הכרס ועלתה בצמוד לקיר הגוף, נדחקה בין הכרס לקיר הגוף.

מצב נורמלי בו הקיבה האמיתית (באדום) מונחת בצד הימני תחתון של חלל הבטן.

בהיסט לשמאל אין הפרעה לאספקת דם וחסימת המעבר של מזון היא חלקית בלבד ולכן הסימנים הקליניים אינם חמורים ואין מדובר במצב חרומי.
בהיסט לימין הקיבה עולה בדרך דומה, בצמוד לקיר הגוף לצד ימין. לעיתים העלייה מלווה בסיבוב הקיבה סביב צירה כך שנוצרת הפרעה באספקת הדם (איסכמיה) ונמק של הקיבה. זהו מצב חרומי המחייב טיפול או שחיטה דחופה.

אתיולוגיה (מה גורם להיסט?)

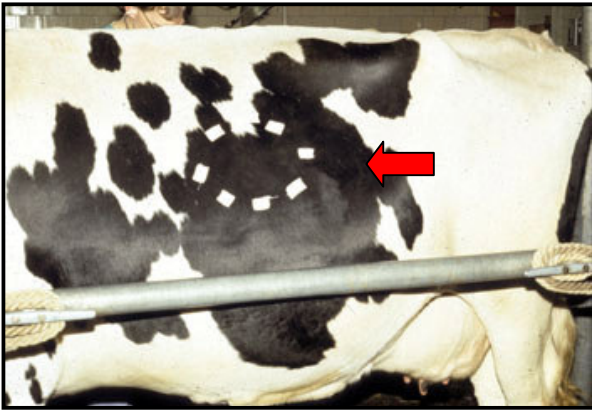
האתיולוגיה הינה רב גורמית, אך למעשה כל גורם שיביא להיפומוטיליות (=ירידה בתנועתיות) של הקיבה בנוסף להצטברות גז חופשי - יביא בסופו של דבר לתזוזה והתרוממות הקיבה.

- חוסר מילוי של הכרס עקב תאבון ירוד לאחר ההמלטה או עקב חילופי מנות שהפרה צריכה להסתגל אליהן.
  - קטוזיס קליני ותת-קליני מהווה גורם מרכזי בהיווצרות היסט קיבה, ככל הנראה עקב חוסר מילוי של הכרס. זהו מקרה "הביצה והתרנגולת", כיוון שלא תמיד ברור האם הקטוזיס גרר את ההיסט או ההיפך.
  - מנה מרוכזת, דלה בסיב גס ידועה כגורמת להיפומוטיליות ולהיווצרות גז חופשי בקיבה עקב עלייה בריכוז ח. שומן נדיפות. יש להתחשב בכך בתכנון מנת ההכנה ומנת הממליטות.
  - שינוי במנח האברים הפנימיים לאחר המלטה. למעשה, התפנה חלל גדול עקב התרוקנות הרחם, כך שכל האברים אשר נדחקו במהלך ההיריון הגבוה צריכים לנוע בחזרה לעמדתם.
  - מחלות נלוות כמו דלקת עטין, דלקת רחם, דלקת קרום הבטן אשר גורמות לאנדוטוקסמיה (=הצטברות רעלני חיידקים בגוף) ולחוסר מילוי של הכרס.
  - היפוקלצמיה (קדחת חלב) כגורם מקדים העלול לתרום להיפומוטיליות.
- כ 80% מההיסטים מתרחשים בחודש הראשון מההמלטה, 90% מהם לצד שמאל.

סימנים קליניים:

- אנורקסיה. לעיתים תאבון למזון גס וחוסר תאבון למנה מרוכזת.
- ירידה בחלב. בד"כ הינה הדרגתית.
- פעילות כרס יכולה להיות נורמלית או מופרעת.
- הצואה בד"כ שלשולית/קרמית, אך ישנם גם מקרי עצירות.
- בהיסט לימין המערב סיבוב, הסימנים הם סימני קוליק קשה; דופק מהיר, דכאון, חולשה, כאב, התייבשות וההדרדרות מהירה.

- קטוזיס חוזרני.

דיאגנוזה:

הסימן הדיאגנוסטי החשוב ביותר הינו ה"ping" המפורסם במיקום אופייני (כמתואר בצילום בקו מקווקו). מדובר בצליל מתכתי המתקבל ע"י הקשה על קיר הגוף של הפרה כאשר ישנו איבר מלא בנוזל וגז.

בנוסף לצליל זה ישנו צליל של פכפוך נוזל המתקבל כאשר מטלטלים את אזור "שקע הרעב" (בחץ אדום). בנוסף כמובן, יש להתייחס לסימנים הקליניים.

בבדיקה רקטלית לעיתים ניתן להרגיש את ההיסט או לפחות כרס מרוקנת ממזון.

אבחנות מבדלות:

ping יכול להתקבל גם במצבים נוספים:

- **ping בשמאל** : משמט כרס (אטוניה) או אויר בחלל הבטן עקב דלקת בקרום הבטן (במצב כזה נשמע ping גם בימין).
- **ping בימין** : סיבוב של הצקום, לולאת מעי נפוחה.

טיפול:

גלגול הפרה בשיטה מסויימת יכול להביא להשבת הקיבה למקומה, אך ברב המקרים ההיסט יחזור.

השיטות המקובלות הן כירורגיות. ישנן מספר שיטות, כאשר בארץ משתמשים למעשה רק בשתי שיטות וזאת מטעמי כשרות.

שתי שיטות הניתוח – מימין ומשמאל, מתבצעות בפרה עומדת בהרדמה מקומית ומתבססות על החדרת היד דרך חתך בקיר הגוף, הוצאת הגז מן הקיבה תוך כדי דחיקתה למקומה המקורי. בשלב השני נעשה קיבוע שלה למקומה ע"י תפירת האומנטום (ה"אוזן" = הקרום המחובר לקיבה) לקיר הגוף. ע"פ ההלכה אין לנקב את קיבות הפרה ולכן אין תופרים את הקיבה עצמה לקיר הגוף, אלא את האומנטום בלבד.

טיפול לאחר הניתוח כולל מתן אנטיביוטיקה ומשככי כאב ע"פ המלצת הרופא, וטיפול בקטוזיס אם קיים. ישנם רופאים הממליצים על הזנה במנה עשירה בסיב גס בימים הראשונים לאחר הניתוח.

סיכויי ההחלמה לאחר ניתוח היסט הם טובים מאד. במקרי היסט לימין עם סיבוב של הקיבה הסיכוי נמוך יותר עקב המצב הקשה שהפרה נקלעת אליו עוד טרם הניתוח.

סיבוכים אפשריים:

- דלקת קרום הבטן = פריטוניטיס
- זיהום של החתך בקיר הגוף
- חזרתיות של ההיסט

מניעה:

בתזונה ישירה בזמן היובש, ולא פחות חשוב מזה בשבועות הראשונים שלאחר ההמלטה, יש להקפיד על מינון המזון הגס ועל נפח הכרס. ניתן מנה משולבת של קש, חציר דגן ותחמיץ חיטה. איזון המנה מבחינת מינרלים ימנע קדחות חלב. בשבועות הראשונים שלאחר ההמלטה מומלץ להעשיר את מנת החולבות בחציר קטנית משובח שיתרום לתאבון וישמור על מילוי של הכרס.

ד"ר שמוליק ברוקשטיין דוחק את הקיבה למקומה, כאשר תוך כדי דחיקתה מטה מתרוקן הגז. הקו הצהוב מדמה את הפעולה בתוך הפרה.